

Сопіков – Сопиков, В. С. Опыт российской библиографии [Текст] / В. С. Сопиков. – СПб : Изд. А. Суворина, 1813. – Ч. 1. – 314 с.

ДПБ	–	Державна публічна історична бібліотека Росії (Москва)
НБУВ	–	Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (Київ)
РАН	–	Бібліотека Російської Академії наук (Санкт-Петербург)
РДБ	–	Російська державна бібліотека (Москва)
РНБ	–	Російська національна бібліотека (Санкт-Петербург)

УДК 025.171:027.21(477.83)''17/19''

Наталія Кунанець,

заст. директора Наукової бібліотеки
Національного університету «Львівська політехніка»,
канд. іст. наук

КОЛЕКЦІЇ ЗІБРАННЯ У ФОНДАХ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК ЛЬВОВА (КІНЕЦЬ ХVІІІ – ПОЧАТОК ХХ ст.)

У статті проаналізовано основні тенденції формування колекцій та зібрань у фондах наукових бібліотек Львова з кінця ХVІІІ до початку ХХ ст. Подано характеристики їх тематичного наповнення, шляхи надходження та окреслено вимоги попередніх власників щодо умов зберігання.

Ключові слова: бібліотека, колекція, зібрання, історія бібліотечної справи Галичини.

У другій половині ХІХ ст., на думку доктора історичних наук Г. І. Ковальчук, бібліотекарями була усвідомлена необхідність провести розмежування між «книгами, що мають наукове значення, книгами, що становлять цінність завдяки їх оправі чи матеріалу, на якому вони надруковані, і книгами рідкісними у прямому розумінні цього слова» [33]. На сучасному етапі діяльності бібліотек масиви таких видань окреслюють поняттям «історико-культурні фонди», визначення якого належить член-кореспонденту НАН України, доктору історичних наук, професору Л. А. Дубровиній, і «включають до свого складу тематичні й історичні колекції, зібрання, бібліотеки та окремі документи, організовані в окремі та самостійні структурні утворення, відображають матеріальний та духовний досвід людства й національних культур, в основному ретроспективні і такі, що мають непересічне значення для розвитку суспільства» [22].

У наукових бібліотеках Львова з кінця ХVІІІ ст. формувалися «історико-культурні фонди» завдяки меценатській підтримці громадськості. Бібліотекам передавалися окремі, подекуди впорядковані та каталогізовані зібрання, колекції і цілісні приватні бібліотеки. Безперечно, їх формування було результатом планомірної і кропіткої роботи колишнього власника. Набуття колекцій відбувалося переважно у вигляді дарів, однак в окремих випадках не виключалася купівля. Більшість меценатів наполягали на

виокремленні їх дарів в окремі структурні підрозділи фондів. Склад колекцій та зібрань віддзеркалював суспільні процеси [1], коло фахових та особистих зацікавлень власників, його літературні та мистецькі смаки. Деякі власники захоплювалися колекціонуванням поточної книжкової продукції, проте значний відсоток бібліофілів накопичували унікальні та рідкісні видання, що було проявом загальних тенденцій суспільства означеного історичного періоду, спрямованих на збереження національної культури в умовах бездержавності. Деякі зібрання формувалися за фаховими ознаками співзвучними з професією збирача. Вважається, що основна цінність вузькопрофільних зібрань діячів культури та науки саме в їх тематичному наповненні [23].

Формування колекційних зібрань у окремих бібліотеках принагідно згадується у працях багатьох дослідників. У цій статті робиться спроба порівняльного аналізу та узагальнення відомостей про колекції та зібрання, що формувалися у наукових бібліотеках Львова з кінця XVIII – початку XIX ст.

Наявність виокремлених колекцій та цінних зібрань переважно притаманна бібліотекам, фонди яких були універсальними.

Так, у бібліотеці Ставропігійського інституту, фонд якого походить від братської книгозбірні, формувалася колекція стародруків. Думки дослідників щодо долі братської книгозбірні розділилися. В. Фрис вважає, що книгозбірня повністю згоріла і збереглося лише декілька книжок з братської книгозбірні, які, очевидно, були позичені з бібліотеки напередодні трагічної події [76]. Проте І. Свенціцький вважав, що у музеї Ставропігійського інституту зберігалася цінна збірка, основу якої склали фонди архіву та бібліотеки Успенського братства. Доктору І. Шараневичу вдалося зібрати воедино залишки цієї колись багатой бібліотеки.

О. Ясіновська досліджує певну кількість Євангелій, що походять від братської книгозбірні і певний час зберігалися у бібліотеці Ставропігійського інституту [30]. У. Козак вважає, що зараз у Львівському історичному музеї знаходиться «301 рукопис, 194 церковних друки і 344 стародруки, які належали Ставропігії» [34]. Тому не можна категорично стверджувати про повну втрату цієї унікальної книгозбірні.

Серед найдавніших книг у ній були видання «Премудрості Соломона», надруковане у Празі видання Скорини 1518 року «Острозька Біблія» 1581 р. (у чотирьох примірниках) та ін. І. Лозинський вважав, що у фонді цієї книгозбірні було видання «Бесида избранная о воспитаніи чад» (1609 р.) [48]. Крім того, колекція містила 47 кирилических Євангелій XV–XVIII ст., з них 39 тетрів, 2 апрокси, 3 учительських Євангелія [30].

О. Ясіновська [92] вважає доволі численною групою колекції літургійні книги. У бібліотеці також зберігалася цінна колекція рукописів, про що свідчить «Опись Музея Ставропігійського інституту во Львові». [67]. У бібліотеці Ставропігії зберігалася також частина приватної книгозбірні І. Зубрицького [62].

У фонді бібліотеки товариства «Просвіта» вирізнялася колекція з приватної бібліотеки Ф. Ржегоржа [45]. Відповідно до волі вченого бібліотекар упорядкував її і розмістив в окремій шафі. У 1896 р. у журналі «Zlata Praha» повідомлялося, що «Ржегорж, від'їжджаючи у 1890 р. з Галичини, назавжди залишив русинам свою «чеську» бібліотеку, що налічувала декілька тисяч томів, і, по можливості, постійно її поповнює» [9]. Вона нараховувала 409 назв у 560 прим. історичного, географічного та природничого спрямування [49]. Подальша доля цього зібрання дуже цікава. Після реорганізації 1926 р. бібліотеки «Просвіти» і передачі масиву наукових видань, що накопичувався у її фонді впродовж тривало часу, до бібліотеки НТШ, колекція також опинилася у бібліотеці наукового товариства, а вже 1940 р. увійшла до фондів ЛННБУ і зараз зберігається окремою колекцією у фонді відділу україніки цієї книгозбірні [54]. Вагомим було зібрання видань чеської АН, доля якої подібна до колекції Ф. Ржегоржа.

Цінним здобутком книгозбірні була приватна бібліотека Омеляна Огоновського, яку меценат бібліотеки «записав» «Просвіті» де «було багато цінних видань, передовсім з мовознавства» [21].

Бібліотека НТШ вирізнялася доволі великою кількістю окремих зібрань та колекцій [42]. Зібрання періодичних видань накопичувалися у фонді без урахування їх партійної приналежності і славилася обсягом та повнотою не лише на Україні.

В окремий відділ виокремлювалося рукописне зібрання бібліотеки НТШ, що розподілялося на основну збірку та бібліотеку І. Франка, налічуючи понад 2700 позицій інвентарних записів, а це понад 3400 документів.

До складу рукописних документів входили рукописні книги, серед яких – угорсько-українське письменство XVII–XVIII ст., книги церковного змісту – євангелії, мінеї, тріоди, а також пергаментні листки Псалтиря (XIV ст.) [19]. Більшість з них літературного, навчального і публіцистичного змісту українською, польською, частково латинською мовами, створені на Україні у XIV–XVII ст., зокрема в Галичині і на Закарпатті. Серед книг релігійного характеру зустрічалися унікальні, такі як пергаментний рукопис XIV ст., загальновідомий як Бибельський Апостол, «Лямент о пригодъ... мешчан острозких...» (1636 р.), виготовлені М. Андреллою-Оросвігівським дві копії

підручника поезики і риторики кінця XVII – початку XVIII ст., перепис київського видання 1659 р. «Ключа разумьня» Й. Галатовського, «Зерцadlo богословія» К. Ставровецького, понад 200 од. зб. лише кириличних рукописних книг [46]. У фонді цього відділу було багато кодексів XVII–XVIII ст. Окрему групу склали нотолінійні співаники – ірмологі XVII та XVIII ст. [91]. Один з них переписаний К. Капчужким у 1663 р. у Спасівському монастирі (нині – Львівської обл.) [90] та співаник XVIII ст. Пашковського [19].

Відділ рукописів містив велику кількість архівних зібрань документів українських письменників, громадсько-культурних діячів та видавництва [2].

Незважаючи на постійне поповнення фондів книгами із приватних бібліотек, виділеними у фонді були лише 14 колишніх приватних книгозбірень.

Визначною була бібліотека І. Франка, що складалася майже з семи тисяч примірників видань, понад півтисячі рукописів [43]. Цю книгозбірню І. Франко заповів «передати НТШ на його невідкличну власність» [24]. У ній представлені книги з історії української та західноєвропейської літератури, історії релігії, філософії, а також нотолінійні співаники – ірмологі XVI та XVII ст. (Долянянський, кінець XVI – початок XVII ст.), XVIII ст., XVII ст., 1839 (Львівської церкви Успіння), II чверті XVIII ст. з київськими напівами [90].

Значним було зібрання правничих видань з приватної книгозбірні О. Кониського [16], що містило 392 видання [84], подарованих самим адвокатом, а понад 550 прим. [83] були передані після його смерті. Кількісно вирізнялося зібрання відомого українського філософа, що тривалий час жив у Росії, – В. Лесевича. Воно містило понад три тисячі примірників видань з історії та теорії філософії, в основному європейських філософів-класиків [72]. Тематично йому була співзвучною бібліотека д-ра І. Мандичевського, що складалася з кількох сотень книг з питань західноєвропейської філософії [20]. Зібрання українського геолога, професора Львівської політехніки Ю. Медведського нараховувало 1964 прим. [20] з проблем геології, фізичної географії Галичини і Карпат. Бібліотека відомого науковця П. Крип'якевича складалася з 796 прим. [20] цінних видань з історії церкви і теології – переважно латинських, грецьких, церковнослов'янських стародруків.

1918 р. бібліотека отримала декілька приватних книгозбірень, серед яких зібрання проф. Є. Олесницького обсягом 2450 прим., І. Зілинського, що містило 2406 прим., І. Курівця з 1030 прим., О. Барвінського 576 прим.,

В. Білецького – 467 прим. [20], М. Менцинського [53] – 1500 прим. нотних видань [56], що надійшли зі Стокгольму [8].

Ще одним цінним зібранням бібліотеки НТШ, що не втратило своєї цінності і на сьогоднішній день, була колекція стародрукованих видань, кирилична частина якої нараховувала понад 212 др. од. [38] як світського, так і теологічного змісту. Колекція містила видання львівських друкарень, зокрема «Адельфотес» – «Грамматика доброглаголивого еллинославенского языка» (1591) [74], друки Успенського братства, острозької [28], крилоської (єпископа Г. Балабана), Стрятинської друкарень [31]. Стародруковані «книги богословського змісту, – як зазначає дослідниця стародруків О. Колосовська, – були позначені індивідуальною творчістю: містили передмови і післямови перекладачів і друкарів, вірші та віршовані епіграми на герби осіб, яким присвячувалася книжка» [43]. Колекція НТШ налічувала багато літургійних книг.

Багатим було зібрання нотолінійних видань цієї колекції, серед яких «Ірмологіон» (друкарня Львівського братства, 1709) [27] та ін., видані у львівській та унівській друкарнях єпископа А. Желіборського [38]. Крім того, був значний масив стародруків, виданих на теренах Східної України у XVII ст. [38] та ті, що побачили світ у друкарнях, які діяли за межами України, – віленській, Святодухівській, супрасльській, московській [38, с. 24].

Бібліотеці НТШ вдалося сформувати унікальну картографічну колекцію [63], яка і зараз не обходиться без уваги дослідників, зберігаючись у ЛННБУ ім. В. Стефаника. Спершу карти входили до складу загального фонду, а з 1933 р. географічні та фізичні карти, атласи, плани міст XVI – XX ст. були виокремлені в окремий фонд, що став підставою для організації структурного підрозділу під назвою «Архів карт і ілюстрацій» [63]. На 1 січня 1939 р. в ньому нараховувалось 2249 од. зб. [18, с. 64], що вийшли друком у понад 35 картографічних видавництвах світу. Мовний аспект картографічних документів надзвичайно широкий – понад дванадцять європейських мов, а географічний простір, представлений на них, охоплює всі континенти. Крім того, бібліотека нараховує значну частину картографічних документів, на яких представлені українські території у складі Польщі, Росії, Австро-Угорщини. Хронологічні межі картографічної колекції НТШ складають 1562 р. і 30–40-і роки XX століття [14].

С. Височенко та А. Симугіна зазначають, що найдавнішими у колекції можна вважати карти: Московії, складені англійським дипломатом А. Дженкінсоном (Лондон, 1562 р.), меркаторівську карту Європейської Сарматії (1595), що відтворює територію півдня України і Криму в античні

часи за Птоломеем, території Литви М.-Х. Радзівілла, структурно скомпоновану з картою течії Дніпра від Черкас до гирла (1613); течії Дніпра від Києва до Очакова Г. Валька і П. Шенка, України Г. Боплана (Гданськ, 1650) та Таврики Херсонеської амстердамської видавничої фірми Янсонія-Вайзберга та П. Мозеза кінця XVII століття [14].

Серед рідкісних карт можна назвати перевидання праць Боплана (XVII ст.) [73], карти України німецького видавництва Й. Б. Гомана (Нюрнберг, 1710) та І. Ісленєва (1777), що подають територію півдня України (тоді – Новоросійської губернії) [67, с. 37], а також атлас Куммерсберга 1855 р. [63].

Керівництво бібліотеки НТШ мало намір створити колекцію «Кобзарів» Т. Шевченка, що вийшли друком у різні роки та у географічно розкиданих видавництвах. Для втілення цього задуму управа бібліотеки звернулася до «українського загалу» з проханням «відступити їй» такі видання [44], що зберігаються у приватних бібліотеках, завдяки чому у фонді книгозбірні накопичився значний масив таких видань, цікавих поліграфічним виконанням та наявністю маргінальних записів попередніх власників, зокрема відомих особистостей.

У бібліотеці Народного Дому була низка книжкових зібрань, що походили з колишніх приватних та інституційних книгозбірень. Зібрання Слов'янського інституту в Парижі містило видання переважно теологічної тематики, серед яких 4 палеотипи (зокрема праця Плінія «*Historia mundi*», видана 1530 р. у Базелі І. Фробеном), окремі книги із лейденської серії «Республіка», видання творів Цицерона, Горація, лексикони, брев'ярії, добірка стародрукованих грецьких та латинських граматик [85].

Значним обсягом вирізнялося зібрання церковного та політичного діяча, відомого українського історика, археолога, філолога та етнографа А. С. Петрушевича [15; 35; 36], який 1885 р. «записав [Народному Дому] цілу свою бібліотеку» [25] за умови, що вона становитиме окремий відділ під назвою «Музей А. С. Петрушевича», характерною для окреслення окремих структурних підрозділів у XIX – поч. XX ст. У фонді Музею був рукописний «Торжественник» [75], що на сьогодні зберігається у відділі рукописів ЛННБУ ім. В. Стефаніка.

Цікавим було зібрання, сформоване за бажанням колишнього власника в окремий відділ бібліотеки Народного Дому під назвою «Музей ім. Кипріяна Коцовського» [64] і налічувало понад 2000 примірників видань юридичного змісту [12]. Фонд цієї бібліотеки був розподілений власником на 14 груп: «законоведеніє, русская литература, естествознание, медицина, теология, языкознание, философия, иностранная литература в немецком

переводе, французская литература, история и география, польская литература, календари и шематизмы, оперні лібретто» [3]. Окрім книг, у зібранні були альбоми, фотографії та 172 монети. Б. Барвінський, який перебував тоді на посаді бібліотекаря, щодо цього зібрання критично зауважив: «Найцінніша в тій бібліотеці збірка правничих книжок [...]. Решта ані добром, ані числом не відповідає претенсіональній назві «музей» (мабуть навзір «Музея Петрушевича», з котрим бібліотеки Коцовського під ніяким зглядом рівняти не можна)» [3].

Зібрання відомого композитора П. Бажанського містило 400 музичних творів у 859 прим. і фігурувало у облікових документах бібліотеки під назвою «Музична бібліотека о. П. Бажанського» [13]. Іменна бібліотека львівського адвоката В. Добрянського [81], яку він заповів Народному дому, містила 405 теологічних творів.

Ще низка приватних бібліотек були значно меншими за обсягом. Це – зібрання В. Добрянського зі Сливниці, що налічувало 474 прим. видань, зокрема іноземних [7]; М. Углицького – 145 книг, з яких 54 французькою, 86 німецькою, 3 польською, 2 руською мовами [82]; М. Куницького – обсягом 68 од. зб. [82]; Г. Шашкевича, що містило 3331 назву видань у 3694 прим. [58; 4]; Т. Коцовського – 1500 книг і брошур [11]; А. Яновського – 405 видань [78]; П. Лисинецького – 302 книги і 32 брошури [79]; М. Кобринського – 271 книгу, велику кількість брошур та 11 рукописних зошитів [80].

Вирізнялася у фонді приватна бібліотека Я. Головацького [39], що містила «громадное число книг» [57] та «30 об'ємних фасцикул рукописів... і 85 книг і брошур» [6]. Невеликим за обсягом, але достатньо цінним, було зібрання Свідзінських, оскільки містило понад 20 рукописних книг [41]. Бібліотека А. Заклинського нараховувала 425 прим. [50]. Незважаючи на цінність зібрання, не всі книги були виділені у фонді бібліотеки в окремі структурні одиниці, частина з них була розпорошена.

У бібліотеці Народного дому була цінна колекція стародруків, яка містила твір Б. Тровамали із Сали «*Rosella casuum conscientiae*», який за бібліографічними джерелами подається як «*Summa casuum conscientiae*» (Венеція, друкарня Паганіно де Паганіні, 1499 р.) [32] і зараз зберігається у ЛННБУ ім. В. Стефаніка.

Рукописне зібрання бібліотеки привертало увагу дослідників ще за часів побутування книгозбірні. І. Свенціцький, працюючи у бібліотеці, один з перших зібрав і опрацював відомості про його склад. Після звільнення з бібліотеки через прогресивні погляди, на основі зібраного матеріалу підготував низку бібліографічних праць про рукописні фонди цієї

бібліотеки. 1904 р. вийшов друком у Петербурзі у видавництві АН бібліографічний покажчик «Церковно- и русско-славянския рукописи публичной библиотеки Народного дома во Львове» [71], що містить відомості про найдавніші рукописи – «Повість про Варлаама й Иоасафа», «Путник ігумена Даниїла», декілька апокрифічних оповідань і житій, галицько-руські учительні Євангелія – всього 173 поз. Вчений продовжив свою працю в цьому напрямі і підготував 1905 р. «Описание иноязычных и новейших карпаторусских рукописей библиотеки «Народного Дома» во Львове» [66], у 1906–1911 рр. – «Опис рукописів Народного Дому з колекції Ант. Петрушевича» [68–70] в трьох частинах. Крім того, відомості про рукописи з фонду цієї бібліотеки подавалися Е. І. Калужняцьким у матеріалах археологічного з'їзду в Києві [29].

У фонді бібліотеки «Студіону» вирізнялися зібрання з приватної бібліотеки А. Шептицького, що містило літературу про Схід і Східну церкву, а також бібліотека о. Аврелія Пальмієрі. 1926 р. книгозбірня мала «найбільшу поза межами Росії збірку російських повоєнних періодичних, богословських, церковних та наукових видань», що налічувала близько 10 000 томів [89]. Крім того, у фонді «Студіону» були зібрання К. Гриневичевої – майже 5000 прим., М. Лади – 3000 прим. видань теологічного змісту, П. Хомина – 1500 прим. богословського змісту, А. Червінського – 200 прим. з питань правознавства [86]. Невеличка колекція стародруків нараховувала лише 13 прим. [87].

Бібліотеки Національного Закладу Осолінських також славилися наявністю цікавих колекцій. У її фонді була цінна колекція інкунабул [52].

Яскраву колекцією у фонді закладу складала колишня приватна бібліотека її куратора, що отримала назву «Бібліотека музею Любомирського» [111]. «Музей» складався з шести відділів: археологічного, нумізматичного, історично-пам'яткового, галереї ікон, гравюр та зброї. Серед археологічних знахідок багато цінних предметів з кам'яної, бронзової та залізної доісторичних епох [100]. Особливо цікавою була збірка гравюр, частина з яких виконані на міді, дереві. Естампи представляли літографічні школи Німеччини, Голландії, Франції, Англії. У музеї були історичні портрети і картини Тиціана, Бацціарелло, Каналетто, Матейка, Родаковського, Брандта, Коссака, Похвальського та інших майстрів [100]. Книжкова та архівна частина містила цінні та унікальні пам'ятки історії та літератури Польщі.

Зібрання Павліковських, яке також діяло у фонді бібліотеки Національного Закладу Осолінських як окремий структурний підрозділ, розпочало свою історію у Медиці як приватна книгозбірня з перспективою

публічного вжитку. Власник збирав видання з мистецтвознавства, малюнки та гравюри, що були яскравими прикладами мистецьких шкіл Польщі. Зібрання перейшло до складу закладу за заповітом власника [101], волю якого виконав його онук. Отже, 1921 р. приватна бібліотека перейшла до Осолінеуму у Львові з умовою зберігання окремим зібранням, розподіленим на 5 розділів: 1) друкованих видань та рукописів; 2) карт та атласів; 3) гравюр, рисунків та ікон; 4) нумізматики; 5) дипломів та документів [113]. На той час видовий та кількісний склад зібрання [96] був таким:

Видовий та кількісний склад зібрання Павліковських

Книги	21 503
Рукописи	271
Дипломи і документи	242
Автографи	4270
Карти	678
Нумізматика	3688
Печатки	626
Гравюри та малюнки	24 827

Книжковий фонд містив 18 789 прим. видань польською і 2714 прим. іншими мовами [17, с. 24–29]. Галузевий спектр зібрання – історія, літературознавство, слов'янознавство. Кількість стародруків та бібліографічних унікатів досягала 5351 прим. [99], у т. ч. 100 інкунабул і «багато стародруків» [102]. Найціннішими є: «Acta Capituli Gen. Praedicatorum» (1565 р.), Macieja «Dialogus de Corpore Christi», Miechowity «Regimen salutis» (1519 р.), інкунабули Т. Аквінського «Золоті пута чотирьох євангелістів» (друкарня Й. Верцеленза, 1494 р.) [32], Бонавентуру «Про праведний спосіб життя» (друкарня Й. де Кваренга, 1987 р.) [32], Б. Клервоського «Бесіди про час і про святих з гоміліями щасливого Бернарда аббата Клерволеньського ордену цистеріанців з деякими листами його ж» (друкарня І. Спіри, 1495 р.) [32] та багато ін. Багато малюнків, виконаних на замовлення Г. Павліковського у різних стилях відомими художниками. Цікавою була картографічна колекція бібліотеки [55].

Колекціонери та бібліофіли передавали свої приватні зібрання до бібліотеки Осолінеуму для громадського вжитку. Так, у фонді бібліотеки Національного закладу Осолінських зберігалася частина приватної бібліотеки О. Бальцера [108], який тривалий час працював директором закладу. Сучасники про нього писали, що він як збирач був витривалим, систематично накопичував свої приватну багатомовну колекцію. Зібрання

містило 300 назв видань у 400 томах [109]. У ньому переважають видання за 1900–1933 рр., в основному польською мовою, 10 % складала видання іншими слов'янськими мовами (чеською, українською, російською, болгарською).

Тематичний аспект зібрання достатньо широкий – бібліографія, бібліофільство, бібліотекознавство, історія літератури, театрознавства, мистецтвознавства, правознавства, історія, етнографія, етнологія, антропологія, краєзнавство, економіка, книгознавство, мистецтвознавство, релігієзнавство, філософія [110]. Видовий склад видань охоплював збірники праць, хроніки, часописи різних наукових інститутів Львова та інших міст.

Бібліотеку доктора лісництва, професора і ректора Ягелонського університету Ж. Бродовіча, що нараховувала 2600 томів, привезли до Оссолінеуму 1917 р. після смерті власника. Але ще при житті він пропонував передати своє зібрання до фондів цієї бібліотеки. Зібрання накопичувалося у родині з кінця XVIII ст. до II половини XIX ст. і на початку XX ст. містило видання переважно польською, частково німецькою мовами. За тематичною ознакою у зібранні були наукові видання з медицини, педагогіки, соціології, історії, географії, літературознавства, художні твори і навіть «Гайдамаки» Т. Шевченка та «Галицькі оповідання» І. Франка [114].

Я. Наргелевич з Война у Литві подарував Закладу Оссолінських своє зібрання, що нараховувало 3684 назви у 8790 прим., яке поряд з книжковими виданнями містило декілька десятків атласів. В. Сапега передав «на вічний депозит» родовий архів. 1912 р. до бібліотеки надійшли багаті приватні зібрання А. Гуссажевського, З. Любомирського з Малої Вси та С. Любомирського з Крушини, остання нараховувала кільканадцять тисяч томів [103].

Визначною була колекція польських часописів, що нараховувала 1500 назв видань, які вийшли друком у Польщі та сусідніх державах. Значним було рукописне зібрання цієї бібліотеки, що містило сімейні архіви багатьох польських відомих родин та колекцію рукописних книг [60].

У бібліотеці Баворовських зберігалися зібрання багатьох діячів історії та культури Польщі, серед – них колишні приватні бібліотеки вчених історіографів та правників Стадницьких з Жмігроду, що містило книги з історії та філософії кінця XVIII – початку XIX ст., видання зі славістики, полоніки. Особливу цінність зібрання становили рукописи та книги Куропацьких. Зібрання А. Грабовського містило біля 300 рукописів XV–XVIII ст. і певну кількість друкованих видань з історії польського правознавства, «краковіани» XV–XVIII ст., 60 рукописних праць

А. Осінського, члена Варшавського товариства приятелів науки, професора Кременецького ліцею та ректора духовної академії у Вільно, серед них – листування Осінського з Коллатаєм, Снядецьким та багато ін. [104]. Особливо вирізнялося зібрання К. Стрончинського, що містило біля 130 рукописів, серед яких датовані XII ст: «Vita S. Gregori Parae» та «Vita Caroli Magni», Біблії XIII та XVI ст., німецька хроніка Гагена XV ст. і рукописи «Kroniki» Кадлубка, Длугоша, Ваповського [112], рукописи, що стосуються історії права давньої Польщі А. Гелцла і Б. Улановського.

Бібліотеці Баворовських подарував свою приватну бібліотеку історик, архівіст, керівник друкарні Ставропігійського інституту Д. Зубрицький, яка нараховувала майже 500 прим. з історії Русі та слов'янської літератури, рукописи, серед яких історичні документи XII століття, збірники промов і Євангелії XV–XVI ст., «Kronike Bractwa Stauropigialnego» [47].

З приватного зібрання О. Батовського [105] у бібліотеці було декілька тисяч книг, колекція емігрантських часописів, понад 100 рукописів, деяка кількість гравюр, що стосуються історії Польщі, полоніка XVI–XVII ст. з галузі історії теології, польського права і давньої польської літератури, колекція портретів К. Мацевича тощо. Зібрання Б. Барановського містило документи, що стосуються історії шкільництва у Східній Галичині у II пол. XIX ст.

Зібрання З. Чарнецького [105, с. 9] нараховувало 6435 документів у 7218 томах, зокрема 70 рукописів, 28 інкунабул, 1500 видань XVI ст., 3000 видань XVII ст., 2000 прим. XVIII ст. і 450 прим. XIX ст., серед яких 56 – рідкісні, унікальні. Слід відмітити «Acta Tomiciana» С. Гурського (1531 р.) в оригінальній оправі з гербом «Vogorja»; реєстр рахунків королівського двору (1543 р.), складений підскарбчим С. Бонером, «Historja N. P. Marji» Мартина з Голєціна під Рацяжем, Хроніка монастиря Цистерсів у Лекні (1153–1592 рр.), великий служебник (Октоїх) з малюнками Петра з Кобеліна 1621 р. тощо [104, с. 39].

Зібрання рукописів та книг Л. Дембовського з Клімунтовіц [104, с. 40] було незначним за кількісно, але досить цінним.

Серед інкунабул XVст. у бібліотеці Баворовського вирізнялися: «Constitutiones et statuta vel Sinntagmata provinciala Regni Poloniae» (Lipsk, 1489 і 1490); J. Glogoviensis «Exercitium super tractatus parvorum logicalum» (Lipsk, 1500); Michał z Wrocławia «Judicium Cracoviense» (Lipsk, 1494); Micolaj z Błonia «Tractatus de sacramentis» (Wrocław, K. Elyan 1475); «Mszały krakowskie» (Moguncja, 1487; Norynberga, 1494 і 1495); «Mszał diecezji gnieźnieńsko-krakowskiej» (Moguncja, 1492); J. Ursinus «Modus epistolandi» (Norynberga, 1495) [105, с. 10].

У фонді бібліотеки Баворовського зберігалася колекція стародрукованих видань XVI–XVII ст. з мистецтвознавства, політики, правознавства, геральдики, теологічних, математично-астрономічних і природничих наук. Крім того, була представлена полемічна, релігійна, апологетична література, надрукована приватними і провінційними друкарнями у Бресті, Баранові, Йуві, Книшені, Кейдананах, Любчу, Лоску, Лащові, Пінчові, Ракові, Слуцьку тощо [105]. Мистецьку цінність мали книги в розкішних оправах, що походили з давніх бібліотек – Зигмунда Старого, придворної королівської останнього Ягеллона, Лещинських, Марії Жозефи (матері Людвіга XVI). Більшість з них мали прикраси з кованого срібла (XVII ст.) та срібної бляхи (XVIII ст.) [106, с. 48]. Колекція інкунабул нараховувала 45 прим. [104, с. 10].

Колекція гравюр у бібліотеці Баворовського містила в основному польські історичні полотна, попередніми власниками яких був О. Батовський, К. Квятковський і К. Мацевич, серед них – естампи, дереворити, літографії, рисунки тощо, що зображали портрети польських вельмож, історичні події, види міст або пам'ятки історії Польщі від найдавніших часів до половини XIX ст. Всього приблизно 9350 прим. [112].

Фонд естампів і рисунків, зібраних В. Баворовським (частково з зібрання Стадницьких), був нечисленним, але містив унікальні шедеври. Твори мистецтва були олійні, акварельні, мініатюрні (236 од. зб.) із зібрань Батовського, Стадницького та ін. Невелика група полотен походила з давньої галереї Красінських в Баранові, з дублетів Національного закладу Оссолінських, з зібрання графа Стаженського з Грабовниці. Дві третини колекції складала історичні польські портрети родини Баворовських в оригіналах чи копіях [112]. Виняткове значення з точки зору історії займають п'ять гуашних полотен, що представляють сцени з життя Львова у 1805–1807 рр. пензля Герстенберга [104, с. 39].

У фонд Міської бібліотеки перейшли приватні книгозбірні багатьох львівських бібліофілів. Книжкове зібрання поштового урядника Є. Баревича [93] нараховувало 10 000 томів з питань правознавства, політики, історії, літератури та мистецтва. Зібрання колишнього директора театру М. Гавалевича містило видання з літератури, історії, драматургії [94]. Приватна книгозбірня Т. Рутовського мала видання з історії мистецтва, економіки та соціології. Книгозбірні секретаря шкільної ради Т. Солтиса належали видання з історії і художньої літератури. Колекція візитара шкіл К. Бруханського складалася з видань з філософії, психології, педагогіки, дидактики різними європейськими мовами: польською, німецькою, французькою, шведською та українською. Зібрання з питань історії

професора університету Я. Пташніка нараховувало 367 прим. [93]. Зібрання З. Драговського складалося з науково-популярних видань. Колишня приватна бібліотека та музейне зібрання історика культури Львова В. Лозинського містили документи з історії мистецтва і музезнавства.

У бібліотеці Природознавчого музею Дідушицьких зберігалася картографічна колекція, що всебічно представляє територію Галичини і висвітлює політико-адміністративний устрій регіону, найдавнішими є карти королівства Галичини і Володимирії (1855 і 1872 рр.), Галичини і Буковини (1870 р.), відомих картографічних шкіл XIX ст.: Ф. Гандтке, К. Флемінга, Г. Фрайтага, Австрійського цісарського військового картографічного інституту, а також 74 геологічні карти до атласу (1887–1911 рр.), що супроводжуються текстовою частиною, складеною працівниками музею М. Ломницьким, Ю. Семірадським, В. Шайнохою та ін. [59, с. 34].

Рукописне зібрання бібліотеки Природознавчого музею Дідушицьких містило Статут ординації родини власника, господарські документи про власність родини з 1845 р., ділове листування сім'ї, наукові праці кількох поколінь власників бібліотеки, алфавітні списки книг, складені засновником музею, а також рукописні праці, наукові статті, монографії, реферати відомих польських науковців [59, с. 32].

Значно менше колекцій та зібрань було у фонді спеціальних наукових бібліотек. Виняток становила лише книгозбірня університету. У фонді бібліотеки Львівського університету зберігалася зібрання, яке надійшло з приватної книгозбірні М. Гареллі і містило книги з різних галузей знань. Саме воно склало основу фонду світського розділу університетської бібліотеки [10]. 1785 р. зібрання становило 11 000 видань XV–XVIII ст., у т. ч. 136 інкунабул, 110 польських стародруків, 2 рукописи [95]. Творець збірки М. Гареллі був радником імператора Карла IV, лейблікарем та одночасно префектом Імператорської бібліотеки Австро-Угощини у Відні [88]. Після смерті сина колекціонера – Яна – бібліотека перейшла у власність уряду. Певний час вона перебувала у розпорядженні Терезіанської Академії. Згодом перевозиться до Львова і в кількості 7000 документів окремою колекцією під назвою «Бібліотека Patria Galiciensis» зберігається у її фонді.

У бібліотеці Львівського університету вирізнялася колекція нумізматики (7000 од. зб.), яка спершу належала кафедрі історії. Однак через відсутність відповідального ставлення з боку професорів цієї кафедри, 1815 р. намісництво передало її до бібліотеки з метою створення кабінету нумізматики, який документно було оформлено лише 1848 р. Згодом

доктором Е. Черкаським було розпочато опрацювання польської частини цих матеріалів і посортовано 4000 монет. Пізніше А. Урбанський склав каталог монет та медалей і зафіксував їх у інвентарній книзі.

У фонді бібліотеки університету було кілька колишніх приватних бібліотек, що надійшли до неї у різні часи, але виокремленими були лише деякі з них. Цікаве зібрання надійшло від С. Дуніна-Борковського – вченого-природознавця, що займався мінералогією. В основному збірка містила документи з галузі наукового зацікавлення вченого. Проте у ній були також праці гуманітарного напрямку – з питань літературознавства, особливо давньої літератури, історії та бібліографії у кількості 5000 прим. [98]. Зібрання В. Казімежа з Великобританії містило видання про масонство, з питань теології, сходознавства, історії та літератури Франції, Іспанії тощо. У зібранні професора університету Л. Клоссе були видання з археології, мовознавства, мистецтвознавства, правознавства, палеонтології; Л. Деспот-Зеновіча – з питань геральдики, слав'янознавства, французької літератури [95].

Фонди бібліотеки Львівської політехніки значно поповнила приватна книгозбірня генерала Станіслава К., що нараховувала 880 примірників видань найрізноманітнішої тематики, зокрема з природничих та технічних наук. Відомостей про зберігання її окремим зібранням не збереглося, але у друкованому каталозі бібліотеки біля бібліографічних описів книг із генеральської книгозбірні за згодою Ради професорів проставлялася відмітка «J. K.».

Бібліотека Рільничої академії мала незначну кількість колекцій та виокремлених зібрань. Вона містила цікаве зібрання періодичних видань, що нараховувало 234 назви. Більшість з них вийшли друком у Польщі, Німеччині, Франції, США, Англії, Італії. Серед них – «Космос» (Львів), Технічний часопис (Львів), «Кур'єр рільничий» (Варшава), «Статистичні відомості краю» (Львів) та інші.

У колекції стародруків XVIII та книг XIX ст. (10 тис.) цієї бібліотеки зберігалися фундаментальні видання з природничих, технічних, сільськогосподарських наук, а також низка довідкових та енциклопедичних видань, профільних для академії, зокрема, Koch Alois «Encyclopädie der Gesammten thierneilkunde und Thierzucht mit in begriff aller einschlägigen disciplinen und der speciellen Etymologie» (Wien und Leipzig: Moritz Perles, 1890-ті роки), Laboulaye Par M.Ch. «Dictionnaire des Artset Manufactures et de L'Agriculture» (Paris, 1886), «Annales de chimie et de Physique» (Т. 29–30, Paris, 1913) [61, с. 184].

Фонди решти львівських наукових бібліотек містили незначні поодинокі

іменні зібрання та невеликі колекції. У бібліотеці Богословської академії «між рукописними шедеврами були справжні унікати» [40]. Військова бібліотека володіла великою колекцією військових мап, що нараховувала 2292 мапи і 21 атлас [107]. Не менш цінною була частина фонду, що містила австрійські статuti та інструкції. Бібліотека Міського промислового музею мала унікальну колекцію видань з мистецтвознавства та історії мистецтва.

У фонді рукописів бібліотеки Національного музею зберігалися документи греко-католицької капітули (1772 р.), старі церковні метрики і розпорядження влади XVII–XVIII ст., козацькі акти XVII ст., архів Шептицьких XVIII ст., рукописні полемічні твори кінця XVI – початку XVII ст. [398, с. 198]. Цінною була колекція стародруків (600 назв), серед них – Заблудівський псалтир [48]. Я. Ісаєвич та Ф. Максименко стверджують, що колекція слов'янських стародруків, зібрана І. Свенціцьким у Національному музеї, одна із «найважливіших у світі» [51, с. 5], що підтверджує «Каталог книг церковно-славянської печаті» [65], укладений директором книгозбірні. «Каталог» містив відомості про колекцію із повними бібліографічними даними – місця і часу появи кирилических видань.

Серед бібліотек наукових об'єднань найцінніший фонд вдалося зібрати бібліотеці наукового богословського товариства, який на початку другої світової війни містив чимало раритетів, виділених в окремий відділ богословської орієнталістики і богословської літератури. Окрім того цікавим було зібрання періодичних видань, серед яких 71 назва українських, 10 – російських, 22 – польських, 8 – німецьких, 3 – італійських, 5 – французьких, 2 – англійських, 1 – голландський, 8 – латинських, 7 – чеських, 6 – сербських та хорватських, 4 – білоруських [5] з теології та суміжних галузей знань.

У бібліотеці цього товариства вирізнялася колекція стародруків. На думку О. Колосовської, у фондах ЛННБУ збереглося 19 кирилических стародрукованих видань, що походять з фондів цієї бібліотеки, серед них – Апостол (Львів, 1636), Євангеліє (Львів, 1636), Службеники (Львів, 1646, 1666, 1681, 1691; Київ, 1629), Тріодь (Львів, 1642; Чернігів, 1685), Требники (Львів, 1682, 1695, 1761; Київ, 1646), Октоїхи (Львів, 1671, 1715), твір А. Радивиловського «Венец Христов» (Києво-Печерська лавра, 1688) [37].

Бібліотекою Українського лікарського товариства було придбано приватну бібліотеку доктора медицини Е. Лукасевича, що містила фахові видання з теоретичних та практичних засад медицини [26].

Фонди інших бібліотек містили лише поодинокі примірники рідкісних видань.

Наявність таких книгозбірень створювали у Галичині сприятливий інформаційний простір для розвитку різних галузей науки. До фондів переважно надходили тільки ті книги, що містили наукові, технічні та практичні знання – наукові видання.

Фонди наукових бібліотек Львова означеного історичного періоду містили іменні зібрання, що походили з приватних бібліотек, серед яких – М. Гареллі, Я. Головацького, Г. Любомирського, Г. Павліковського, А. Петрушевича, Ф. Ржегоржа, І. Франка, А. Шептицького та інші, колекції стародрукованих і картографічних видань, зібрання рукописних і образотворчих документів.

Колекції та зібрання наукових бібліотек Львова означеного історичного періоду – це цінний шар матеріальної і духовної культури та значний за обсягом джерелознавчий матеріал з історії культури, науки і освіти. Ці історико-культурні фонди є органічно утвореними документальними комплексами і потребують бібліографічної реконструкції. Особливість складу фондів історико-культурних бібліотечних зібрань залежала від історії його формування та діяльності власника. Змістове наповнення цих зібрань перебувало під впливом особи володаря зібрання чи колекції, його індивідуальних інтелектуальних фахових чи збирацьких зацікавлень, його місця у суспільній ієрархії, відображало нахили, естетичні смаки, суспільно-політичні переконання утворювача. Колекції та зібрання відбивали специфіку діяльності фондоутворювачів та свідчать про науковий характер фондів бібліотек, у яких зберігалися.

Список використаних джерел

1. *Арсирій, С.* Історія бібліотечної справи на західноукраїнських землях : досвід і проблеми вивчення / С. Арсірій // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. – Львів, 2002. – Вип. 9 / 10. – С. 77–88.
2. *Баб'як, П. Г.* Збірка рукописів бібліотеки НТШ у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України / П. Г. Баб'як // Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка : Книги і люди : матеріали круглого столу. – Львів, 1996. – С. 48.
3. *Барвінський, Б.* Бібліотека і музеї «Народного Дому» у Львові, 1846–1919 рр. / Б. Барвінський – Львів, 1920. – С. 16.
4. Бібліотека бл. п. Григорія Шашкевича // Вестник Народного дома. – 1888. – Ч. 72. – С. 629.
5. Бібліотека Богословського наукового товариства // Богословія. – Т. XVII–XX. – Кн. 2–3. – Львів, 1943. – С. 228.
6. Бібліотека і музеї // Вестник Народного дома – 1891. – Ч. 101. – С. 822.
7. Бібліотека «Народного Дома» // Вестник Народного дома. – 1890. – Ч. 88. – С. 730.

8. Бібліотека НТШ // Нова зоря. – 1936. – Ч. 89 (988). – С. 8.
9. *Біганський, Р. М.* Франтішек Ржегорж як колекціонер книжок та його особиста бібліотека // Бібліотекознавство та бібліографія / АН УРСР ; Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника. – Львів, 1982. – С. 41.
10. *Божко, М.* Книгозбірні Львівського університету – 385 / М. Божко, М. Гордій // Бібліотечний вісник. – 1994. – № 2. – С. 23.
11. Вестник Народного Дома. – 1892. – Ч. 115. – С. 918.
12. Вестник Народного Дома. – 1903. – Ч. 242. – С. 1743.
13. Вестник Народного Дома. – 1905. – Ч. 11. – С. 166.
14. *Височенко, С. М.* Картографічна збірка Наукового товариства ім. Шевченка / С. М. Височенко, А. Л. Симутіна // Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка : Книги і люди : матеріали круглого столу. – Львів, 1996. – С. 37.
15. *Галушко, М.* Особисті бібліотеки А. С. Петрушевича і М. С. Возняка та колекції І. С. Свенціцького та Ф. Ржегоржа як джерело для вивчення історії слов'янських народів / М. Галушко // Бібліотека — скарбниця духовності / АН України, ЛНБ ім. В. Стефаника. – К., 1993. – С. 130–139.
16. *Дзьобан, О. О.* Меморіальна бібліотека Олександра Кониського в НТШ / О. О. Дзьобан // Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка : Книги і люди : матеріали круглого столу. – Львів, 1996. – С. 29–35.
17. Документи «Оссолінеуму» про прийняття бібліотечних фондів Яна Гвальберта Павліковського. 1921 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. – Ф. 54 (Національний інститут ім. Оссолінських), опис II. – од. зб. 57. – 196 арк.
18. *Дорошенко, В.* Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка у Львові // Хроніка НТШ. – 1939. – Ч. 74. – С. 63–65.
19. *Дорошенко, В.* Наукове Товариство імені Шевченка у Львові (1873–1892–1912 рр.) / В. Дорошенко– К. ; Львів, 1914. – С. 27.
20. *Дорошенко, В.* Стан бібліотеки в 1914–1920 рр. / В. Дорошенко – Львів, 1921. – С. 5.
21. *Дорошенко, В.* «Просвіта», її заснування й праця : короткий історичний нарис з додатком про «Просвіти» в інших країнах / В. Дорошенко. – Філадельфія ; Па. ; ЗДА, 1959. – С. 17.
22. *Дубровина, Л. А.* Библиотечные фонды : к проблеме классификации / Л. А. Дубровина // Роль библиотек в развитии общества: тез. докл. междунар. конф. 10–13 окт. 1989 г. – К., 1989. – С. 84.
23. *Дубровина, Л. А.* Исторические коллекции книг и библиотечных собраний и совершенствование их организации и хранения / Л. А. Дубровина, Л. В. Муха // Прогрессивные библиотечные технологии : организация и управление : сб. науч. тр. – К. : Наук. думка, 1989. – С. 131.
24. Заповіт І. Франка // ДАЛО. – Ф. 12. – Оп. 23, спр. 1. – Арк. 1.
25. Заповіт Петрушевича А. С. 1878 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. – Ф. 77. – од. зб. 14. – 2 арк.
26. Звіт з загальних зборів і діяльності Українського лікарського товариства // Лікарський вісник. – 1931. – Ч. 1. – С. 37.

27. *Исаевич, Я.* Издательская деятельность Львовского братства в XVI–XVIII веках / Я. Исаевич // Книга. Исследования и материалы. – М., 1962. – Сб. 7. – С. 210–215.

28. *Исаевич, Я.* Літературна спадщина Івана Федорова / Я. Исаевич. – Львів, 1989. – С. 128.

29. *Калужняцкий, Е. И.* Обзор славяно-русских памятников языка и письма, находящихся в библиотеках и архивах львовских / Е. И. Калужняцкий // Труды третьего археологического съезда в России, Киев, авг. 1874 г. – Т. 2. – К., 1874. – С. 214–321.

30. Каталог кириличних рукописних Євангелій XV–XVIII століть зі збірки Львівського історичного музею. Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 1996. – 150 с.

31. Книга і друкарство на Україні. – К., 1965. – С. 56.

32. *Коваль-Гнатів, Д. Ю.* Венеціанські інкунабули у збірці Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України / Д. Ю. Коваль-Гнатів // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. – Львів, 1995. – Вип. 3. – С. 20.

33. *Ковальчук, Г. І.* Колекції стародруків і рідкісних видань у бібліотеках України : історія створення, проблеми обліку та інформаційного розкриття / Г. І. Ковальчук // Колекції пам'яток писемності та друку у бібліотечних фондах України : проблеми формування, збереження, розкриття : матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю відділу рідкісних видань і рукописів ХДНБ ім. В. Г. Короленка. – Х., 2003. – С. 7.

34. *Козак, У.* Історія бібліотеки Ставропігії / У. Козак // Успенське братство і його роль в українському національному відродженні : доп. та повідомл. наук. конфер., Львів, 4–5 квіт. 1996 р. – Львів, 1996. – С. 76.

35. *Колосовська, О. М. С.* Петрушевич – колекціонер і дослідник стародрукованої книги / О. М. Колосовська // Книга і преса в контексті культурно-історичного розвитку суспільства. – Львів, 1998. – Вип. 2. – С. 151–161.

36. *Колосовська, О. М.* Кириличні стародруки з бібліотеки Антона Петрушевича / О. М. Колосовська // Проблеми слов'янознавства. – 1995. – Вип. 47. – С. 95–98.

37. *Колосовська, О. М.* Кириличні стародруки з бібліотеки Богословського наукового товариства у Львові (на матеріалах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН України) / О. М. Колосовська // Історія релігій в Україні : тези повідомлень IV круглого столу (Львів, 9–10 травня 1994 р.). – Львів ; Київ, 1994. – С. 98.

38. *Колосовська, О. М.* Кириличні стародруки із збірки НТШ / О. М. Колосовська // Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка : книги і люди : матеріали круглого столу. – Львів, 1996. – С. 23.

39. *Колосовська, О.* Книги з особистої бібліотеки Я. Головацького у фондах відділу рідкісної книги ЛНБ ім. В. Стефаника / О. Колосовська // Тези наукової конференції, присвяченої 175-річчю від дня народження Я. Ф. Головацького. – Львів, 1990. – С. 23–26.

40. *Колянковський, М.* Про долю бібліотеки богословської академії / М. Колянковський // Світильник істини : джерела до історії української католицької богословської академії у Львові. 1928–1929–1944. З нагоди її 50-літнього ювілею. – Торонто – Чикаго, 1983. – С. 524.

41. *Кольбух, М.* З історії бібліотеки родини Свідзінських / М. Кольбух // Записки Львівської наук. б-ки ім. В. Стефаника : зб. наук. праць / НАН України, Львівська наук. б-ка ім. В. Стефаника. – Вип. 9/10. – Львів, 2002. – С. 152 – 159.

42. *Кревецький, І.* Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові / І. Кревецький. – Львів, 1923. – С. 6–7.

43. *Кревецький, І.* Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові / І. Кревецький. – Львів, 1923. – С. 6.

44. *Кревецький, І.* Справоздане з бібліотеки за час від 15 липня до 31 грудня 1905 р. / І. Кревецький, І. Созанський // Хроніка НТШ. – 1905. – Вип. IV. – С. 31.

45. *Кунанець, Н.* Бібліотеки товариства «Просвіта» : особливості діяльності / Н. Кунанець // Записки ЛНБ ім. В. Стефаника : зб. наук. праць / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника. – Львів, 2003. – Вип. 11. – С. 184.

46. ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. – Ф. 1. – оп. 11, спр. 101.

47. ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукоп. – Ф. 204. – оп. 1 – од. зб. 442. – 17 арк.

48. *Лозинський, І. М.* Іларіон Свенціцький – бібліограф і бібліотекознавець / І. М. Лозинський // Книгознавство і бібліографія : зб. наук. пр. // АН УРСР ; Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника. – Львів, 1983. – С. 136, 190.

49. М. Бібліотека [Францішека Ржегоржа] / М. // Діло. – 1891. – 20 марта (чис. 65). – С. 3.

50. М. М. К. Библиотека и музей / М. М. К. // Вестник Народного дому. – 1889. – Ч. 82. – С. 707.

51. *Максименко, Ф. П.* Кириличні стародруки : зведений каталог / Ф. П. Максименко. – Львів, 1975. – 127 с.

52. Матеріали до картотеки інкунабулів бібліотеки «Оссолінеуму» та бібліотеки Понінських, зібрав Є. Барвінський (додано книгу Пулковській Двесце найстарших інкунабулів. – Краків, 1887) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. – Ф. 54, опис II. – Од. зб. 58. – 239 арк.

53. Музична бібліотека М. Менцинського : каталог / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника ; укл. і авт. передмови О. Осадця. – Львів, 1994. – 247 с.

54. *Наконечний, Є. П.* Формування фондів філіалу бібліотеки на основі вивчення їх складу та використання / Є. П. Наконечний // Бібліотека, книга, читач : зб. наук. праць. – Львів, 1987. – С. 132.

55. *Огородник, Т. М.* Картографічна збірка з бібліотеки Й. Т. Павліковського (за матеріалами ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України) / Т. М. Огородник, Н. В. Падюка // Записки Львівської наук. б-ки ім. В. Стефаника : зб. наук. праць / НАН України, Львівська наук. б-ка ім. В. Стефаника. – Львів, 2000. – Вип. 7 / 8. – С. 74–101.

56. *Осадця, О. П.* Музична бібліотека М. Менцинського / О. П. Осадця //

Бібліотека – книга – читач : зб. наук. праць / АН УРСР. Львівська наук. б-ка ім. В. Стефаника. – К. : Наук. думка, 1987. – С. 119.

57. Отчет о состоянии библиотеки Института «Народный дом» во Львове за I квартал сего 1889 г. // Вестник Народного дома. – 1889. – Ч. 77. – С. 687.

58. Отчет о состоянии библиотеки «Народного дома» за III четвертьгодие 1888 г. // Вестник Народного дома. – 1888. – Ч. 71. – С. 625.

59. *Панських, І. І.* Наукова бібліотека державного природознавчого музею НАН України / І. І. Панських // Наукові записки Державного природознавчого музею. – Львів, 2003. – Т. 18. – С. 29–38.

60. *Перетц, В. Н.* Славянскія и рускія рукописи библиотеки Оссолинских / В. Н. Перетц // Отчет о занятиях во время Заграничной командировки. – М., 1907. – С. 8–17.

61. *Пинда, Л.* З історії бібліотеки / Л. Пинда // Дубляни : історія аграрних студій у спогадах. 1946–1996. – Львів, 1996. – С. 182–188.

62. Письма к Михаилу Погодину из славянских земель // Чтения. – 1880. – Ч. 1–2. – С. 537–621.

63. *Полянський, Ю.* Стан музею в 1914–1920 рр. // Хроніка НТШ. – Львів, 1920 – Ч. 63 / 64. – С. 102–113.

64. Приходы и расходы «Народного дома» // Вестник Народного дома. – 1911. – Ч. 10. – С. 168–169. С. 179.

65. *Свенцицкий, И.* Каталог книг церковно-славянской печати / И. Свенцицкий – Львів, 1908.

66. *Свенцицкий, И.* Описание иноязычных и новейших карпаторусских рукописей библиотеки «Народного Дома» во Львове / И. Свенцицкий – Спб. 1905. – 65 с.

67. *Свенцицкий, И.* Описание музея Ставропигийского института / И. Свенцицкий – Львов, 1908. – С. VI.

68. *Свенцицкий, І.* Опис рукописів Народного Дому з колекції Ант. Петрушевича : В 3-х ч. / І. Свенцицкий – Ч. 1. – Львів : Іст.-філософ. секція НТШ, 1906. – 242 с.

69. *Свенцицкий, І.* Опис рукописів Народного Дому з колекції Ант. Петрушевича : В 3-х ч. / І. Свенцицкий – Ч. 2. – Львів : Іст.-філософ. секція НТШ, 1911. – 294 с.

70. *Свенцицкий, І.* Опис рукописів Народного Дому з колекції Ант. Петрушевича : В 3-х ч. / І. Свенцицкий – Ч. 3. – Львів : Іст.-філософ. секція НТШ, 1911. – 193 с.

71. *Свенцицкий, И.* Церковно- и русско-славянския рукописи публичной библиотеки Народного дома во Львове. – Спб., 1904. – 65 с.

72. Справоздане за 1906 р. Діяльність виділу // Хроніка НТШ. – Львів, 1907. – Вип. I. – Ч. 29. – С. 1–8.

73. Стан бібліотеки у 1921–1922 рр. // Хроніка НТШ. – Львів, 1922. – Вип. I–II. – Ч. 65 / 66. – С. 66–71.

74. *Студинський, К.* «Адельфотес», граматики, видана у Львові в р. 1591 / К. Студинський // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. – Львів, 1895. – Т. 7. – С. 1–42.

75. *Фрис, В.* До питання про книгописання в Рогатині та його околицях / В. Фрис // Рогатинська земля : історія та сучасність. Матеріали першої наук. конф. – Рогатин, 24–25 березня 1995. – Львів ; Рогатин, 1995. – С. 175–176.

76. *Фрис, В.* Рукописна книга в бібліотеці Львівського Ставропигийського братства / Фрис Віра // Успенське братство і його роль в українському національному відродженні : доп. і повідомл. наук. конф., Львів, 4–5 квіт. 1996 р. – Львів, 1996. – С. 55–66.

77. *Фрис, В.* Рукописні полемічні твори у збірках Львова / В. Фрис // Історія релігій в Україні : тези повідомлень IV круглого столу. – 9–10 травня 1994 р., Львів. – Львів ; Київ, 1994. – С. 198.

78. ЦДДА України у Львові. – Ф. 130. – оп. 1, спр. 808. – Арк. 84.

79. ЦДДА України у Львові. – Ф. 130. – п. 1, спр. 808. – Арк. 86.

80. ЦДДА України у Львові. – Ф. 130. – оп. 1, спр. 808. – Арк. 88.

81. ЦДДА України у Львові. – Ф. 130. – оп. 1, спр. 811. – Арк. 3.

82. ЦДДА України у Львові. – Ф. 130. – оп. 1, спр. 811. – Арк. 34.

83. ЦДДА України у Львові. – Ф. 309. – оп. 1, од. зб. 853. – Арк. 15.

84. ЦДДА України у Львові. – Ф. 309. – оп. 1, спр. 33. – Арк. 22.

85. ЦДДА України у Львові. – Ф. 130. – оп. 1, спр. 798. – Арк. 20–33.

86. ЦДДА України у Львові. – Ф. 577. – оп. 1, спр. 10. – Арк. 1.

87. ЦДДА України у Львові. – Ф. 577. – оп. 1, спр. 10. – Арк. 10.

88. *Швець, Н.* Бібліотека родини Гареллі у Львові / Н. Швець // Іноземна книга у Львові : матеріали міжнар. наук. конф., 1997, Львів. – Львів, 1997. – С. 17–27.

89. *Шептицький, К.* Митрополит Андрей і оновлення східної чернечої традиції / Климентій Шептицький // Богословія. – 1926. – Т. IV. – Кн. 1–4. – С. 154.

90. *Ясиновський, Ю. П.* Нотний Ірмолій з колекції Івана Франка / Ю. П. Ясиновський // Бібліотека, книга, читач : [зб. наук. пр.] / АН УРСР. ЛІБ ім. В. Стефаника. – К. : Наук. думка, 1987. – С. 107.

91. *Ясиновський, Ю. П.* Нотні рукописи в колекції НТШ / Ю. П. Ясиновський // Т. Шевченко і українська національна культура : матеріали наук. симпоз., Львів, 8–9 черв. 1989 р. / ЗНЦ АН УРСР. – Львів, 1990. – С. 136–137.

92. *Ясиновська, О.* Колекція Євангелій з бібліотеки Львівської ставропигії / Оксана Ясиновська // Успенське братство і його роль в українському національному відродженні : доповіді і повідомлення наукової конференції 4–5 квітня 1996 р. – Львів, 1996. – С. 68.

93. *Badecki, K.* Biblioteka miejska / K. Badecki // Publiczne biblioteki lwowskie: Zarys dziejow / pod redakcja L. Bernackiego. – Lwów, 1926. – S. 60.

94. *Badecki, K.* Biblioteka publiczna miasta Lwowa / K. Badecki – Lwów, 1939. – С. 13.

95. *Barwiński, E.* Biblioteka Uniwersytecka / E. Barwiński // Tydzień: Dodatek literacko-naukowy «Kurjera Lwowskiego». – Lwów, 1905. – Cz. 21. – S. 162.

96. Biblioteka Pawlikowskich // Publiczne biblioteki lwowskie: zarys dziejow / pod redakcja L. Bernackiego. – Lwów, 1926. – S. 26.

97. *Finkel, L.* Historia Uniwersytetu Lwowskiego / L. Finkel, S. Starzynski. – Lwów, 1894. – Cz. 1. – S. 181.

98. *Finkel, L.* Historia Uniwersitetu Lwowskiego / L. Finkel, S. Starzynski. – Lwów, 1894. – Cz. 2. – S. 366.
99. *Gebarowicz, M.* Biblioteka Pawlikowskich / M. Gebarowicz // Publiczne biblioteki lwowskie : zarys dziejow / pod redakcja L. Bernackiego. – Lwów, 1926. – S. 26.
100. *Gębarowicz, M.* Museum imienia XX Lubomirskich / M. Gębarowicz // Publiczne biblioteki lwowskie: zarys dziejów/ pod redakcja L. Bernackiego. – Lwów, 1926. – S. 22.
101. *Grekowiczówna, M.* Biblioteka im. Pawlikowskich przenosi się do Ossolineumu / M. Grekowiczówna // Gaseta Wieczorna. – 1921. – № 5870.
102. H. D. Biblioteka Pawlikowskich / H. D. // Nowa Polska. – 1920. – № 16.
103. *Jankooewernz, W.* Zawsze pod kupołą : 150 lat Ossolineum / W. Jankooewernz, J. Okopień. – W., 1970. – S. 124.
104. *Jawor, W.* Biblioteka fundacji W. hr. Baworowskiego we Lwowe / W. Jawor. – Lwów, 1926. – 42 s.
105. *Kotula, R.* Biblioteka Wiktora Baworowsskiego we Lwowe / Rudolf Kotula. – Lwów, 1926. – S. 8.
106. *Kotula, R.* Biblioteka Wiktora Baworowskiego we Lwowe / Rudolf Kotula // Publiczne biblioteki lwowskie: zarys dziejow / pod redakcja L. Bernackiego. – Lwów, 1926. – S. 43–51.
107. *Kozłowski, A.* Biblioteka wojskowa / Adam Kozłowski // Publiczne biblioteki lwowskie : Zarys dziejow / pod redakcja L. Bernackiego. – Lwów, 1926. – S. 65.
108. *Księgobior Ludwika Bernackiego // Maresz Barbara Ze Lwowa do Katowic : Przedwojenne księgobioiry lwowskie I kresowe w Bibliotece Slaskiej / Barbara Maresz. – Katowice, 2002. – S. 13.*
109. *Księgobior Oswalda Balzera // Publiczne biblioteki lwowskie : zarys dziejow / pod redakcja L. Bernackiego. – Lwów, 1926. – S. 35–41.*
110. *Olsczewicz, W.* Ludwik Bernacki (1882–1939) / W. Olsczewicz // Rocznik Biblioteczne. – 1963. – Z. 1–2. – S. 187.
111. [Siarzyński Francizek] Sprawa o założeniu i stanie zbioru narodowego imienia Książat Lubomirskich, Museum Lubomirianum, i uczynionych dlań darach / Fr. S. // Czasopismo naukowy Księgobioru publicznego im. Ossolińskich. – 1828. – R. 1. – Z. 4. – S. [135]–154.
112. *Szocki, J.* Księgobior Wiktora Baworowskiego-lwowskiego kolekcjonera i fundatora biblioteki / Jozef Szocki // Lwów-miasto, społeczenstwo, kultura.– T. 2. – Kraków, 1998. – S. 447–455.
113. *Treter, M.* O stanie rzeczy w Bibliotece Pawlikowskich / M. Treter // Nowa Polska. – 1920. – № 25.
114. *Tyszkowski Zakład Narodowy imeni Ossolinskich / Tyszkowski, Gebarowicz // Publiczne biblioteki lwowskie : zarys dziejow / pod redakcja L. Bernackiego. – Lwów, 1926. – S. 17.*

УДК 002(477)(09)+027.1(477)(09)

Оксана Рабчун,

мол. наук. співробітник НБУВ

«STARZYNSCY» ТА «URBANOWSCY»: ЦІКАВА ЗНАХІДКА З «BIBLIOTEKI ZAHINIECKIEJ»

Пропонується розгляд рукописно-геральдичних матеріалів, що розкривають історію родів Урбановських та Стажинських – власників «Biblioteki Zahinieckiej». Подано рукопис Болеслава Стажинського, в якому він прослідковує історію свого роду. Акцентується увага на важливості подібних матеріалів у дослідженні та вивченні родових книжкових зібрань.

Ключові слова: «Biblioteka Zahiniecka», родова книгозбірня, Урбановські, Стажинські.

Значна частина приватних бібліотек, що сягають своїм корінням углиб століть, досі зберігають у собі недосліджені джерела, які дають змогу пізнати світ наших предків, їхні думки та вчинки.

Родова книгозбірня Урбановських та Стажинських [5] сама по собі змушує науковців сприймати її як історичну пам'ятку, що цікавить дослідників не лише матеріалізованою в книгах історичною, науковою чи культурною спадщиною минулого, а й своїм походженням, тими, іноді ледь помітними, невловимими, а при наявності ексклібрису, власницьких записів, дарчих автографів, різного роду печаток та відбитків, досить конкретними рисами, які пов'язують нас з минулими господарями, з епохою, в якій вони жили, з тими обставинами, що змусили їх збирати книги.

Історико-книгознавчі дослідження родових бібліотечних колекцій та книжкових зібрань, сформованих на території України, котрі поділили її нелегку історичну долю, є дуже важливими. Адже можемо з упевненістю стверджувати, що до певної міри вони повторювали долю своїх власників: деякі книгозбірні збереглися, деякі розпорошені, але ми маємо про них відомості, а про деякі книжкові зібрання та їх власників відшукати будь-яку інформацію дуже важко [4; 13].

Дослідження історії створення бібліотеки, її змістового наповнення і подальшої долі вимагає залучення цілого комплексу джерел, багато з яких ще донедавна практично не вивчалися.